

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (VN/8329/2023)

Miessakit ry kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä lausuntopyynnöstä. Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa maahan muuttaneen omaa vastuuta kotoutumisestaan sekä käytännön asioiden hoitamisesta. Ihmiskaupan uhrien korvauksia koskevan säännöksen muutoksen tarkoituksena on vähentää hallinnollista taakkaa ja yksinkertaistaa korvausprosessia. Tulkkauskustannuksia koskevilla muutoksilla tavoitellaan julkisten menojen säästöjä sekä korostetaan kotoutuja-asiakkaiden vastuuta omasta kotoutumisestaan. Lausunto on annettu jaoteltuna lausuntopyyntöön kirjattujen aihealueiden mukaisesti.

Kotoutumislain korvaukset (61–62 §)

Kuntien saamien korvausten osalta todetaan, että ne ovat yksittäisen maahanmuuttajan osalta suurimmillaan kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikana. Tällä perusteella esitetään kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentämistä. Kotoutumistoimenpiteiden tehokkuutta esitetään parannettavaksi korostamalla maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisessa.

Perusteluosuudesta ei välity vaikutelmaa, että kotoutumissuunnitelman keston merkityksestä kotoutumisen kannalta olisi tehty kovin kattavaa vaikutusarviointia. Onnistuuko kotoutuminen samalla tavalla tai paremmin kuin aiemmin valituilla menetelmillä aiempaa lyhyemmässä ajassa, jää avoimeksi. Mikäli kotoutumisajalta maksettavia korvauksia kunnille halutaan pienentää, tulisi myös kotoutumistoimenpiteiden vaikuttavuutta mahdollisesti tehostaa aiemmasta.

61–62 § mainitussa 60 § todetaan maahanmuuttajaäitien erityisestä tukemisesta, mikä on nykyisten ja aiempien linjausten mukaista, mutta myös miehet voivat sukupuolierityisten kysymysten osalta tarvita erityistä tukea.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Sosiaali- ja terveystalvakuista peritään vastaavia maksuja käyttämättä jääneistä varauksista, mutta perusteluista ei näy, miten merkittävä ongelma on. Jos maahanmuuttaja-asiakkaalla on puutteellinen kielitaito tai elämänhallintaan liittyviä haasteita, mahdollisesti ulosottokelpoisten, suomenkielisten laskujen lähettäminen ei välttämättä paranna tilannetta.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

34 § ikärajamuutos on linjassa lastensuojelulain kanssa ja toteuttaa näin lainsäädännön yhdenmukaisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatteita. Vaikutusarviointit lastensuojelun jälkihuollon ikärajoista lienee tehty.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Muutosesityksen tarkoituksena on selkiyttää kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjakoa. Tämä on hyvä asia. Kiintiöpakolaisten osalta oman vastuun korostaminen hallitusohjelman linjausten mukaisesti herättää kuitenkin kysymyksen siitä, onko lakimuutosta ja sen perusteluja valmisteltaessa ymmärretty kiintiöpakolaisuuden luonnetta, so. sen taustalla olevia humanitäärisiä syitä. Pakolaisilla voi olla fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia jne. ongelmia, jotka uuteen ympäristöön tulon lisäksi vaikeuttavat kotoutumista. Erityisesti tällaisissa tapauksissa on huolehdittava riittävästä tukemisesta käytännön järjestelyissä.

Muut huomiot

Ehdotetut kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjaon selkeyttämiseen liittyvät lakimuutokset ovat kannatettavia. Lainsäädännön yhdenmukaistaminen lastensuojelun jälkihuollon ikärajojen osalta on yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta luontevaa, ikärajiin sinänsä ei oteta tässä yhteydessä kantaa.

Lakimuutosehdotusten taustalla olevat pyrkimykset kustannussäästöihin ovat ymmärrettäviä. Muutosehdotusten yhteydessä ei kuitenkaan perustella sitä, saavutetaanko muutoksilla nykyistä parempia tai riittävän hyviä laadullisia tuloksia. Puutteellisen kielitaidon omaavien maahanmuuttajien oman, yksilöllisen vastuun korostaminen voi myös johtaa pienehköihin säästöihin maahanmuuttajakontekstissa, mutta suurempiin kokonaiskustannuksiin järjestelmätasolla.

Sukupuolivaikutusten arviointi on tärkeä toteuttaa läpileikkaavasti yhdenvertaisesti nais- ja miesnäkökulmasta. Maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat tulevat useimmiten kulttuureista, joissa naisten ja miesten sosiaaliset roolit ovat varsin sukupuolittuneita. Tämä psykologinen ja sosiaalinen perusta vaikuttaa merkittävästi uuteen yhteiskuntaan kotoutumiseen.

Helsingissä 17.10.2023

Miessakit ry

Lisätietoja

Heikki Parviainen | koordinaattori | +358 44 751 1338 | heikki.parviainen@miessakit.fi
Tomi Timperi | toiminnanjohtaja | +358 50 588 1687 | tomi.timperi@miessakit.fi

